

Vastaanottaja
Ympäristöministeriö

Kirjaamo

Viite
VN/14302/2019

Asia

Lausunto ympäristöministeriön lausuntopyyntöön luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Yleisiä huomioita

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esitystä ilmastolaiksi eduskunnalle. Tilastokeskus keskittyy kommentoinnissaan Tilastokeskuksen ja inventaariojärjestelmän tehtäviin vaikuttaviin, erityisesti kasvihuonekaasupäästöjen ja poistumien raportointia ja seurantaa käsitteleviin kohtiin sekä lakiesityksen niihin kohtiin, joilla on vaikutuksiin mainittujen tehtävien toteuttamisessa.

Ehdotus ilmastolaiksi ei muuta Tilastokeskuksen raportointi- ja seurantavastuita, mutta toimintaympäristön muutokset, kuten kiristyneet hillintävelvoitteet ja monimutkaistuneet raportointivaatimukset, ovat lisänneet haasteita niiden täyttämässä. Lakiehdotuksessa merkittävimpien viranomaisvaikutusten on arvioitu kohdistuvan ministeriöihin (luku 4.2.5). Ministeriöt tarvitsevat suunnitelmien laadinnassa ja arvioinnissa monipuolista tietoa. Tarvitaan tarkempia tietoja päästöistä ja nieluista, niihin vaikuttavista tekijöistä ja tulevasta kehityksestä sekä hillintätoimista ja niiden vaikuttavuudesta ja kustannuksista. Lisäksi tietoa tarvitaan mm. ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimien vaikutuksesta kansantalouteen, yritysten toimintaan, kansalaisten talouteen ja hyvinvointiin. Tiedontuotannon haasteet ovat suuria ja niitä ei ole otettu huomioon lakiesityksen resurssitarpeiden arvioinnissa.

Hiilineutraaliustavoite ja vähennysvelvoitteet (2 §)

Lakiehdotus selkeyttää ja täsmentää Suomen kasvihuonekaasupäästöjen hillintätavoitteita edelliseen lakiin verrattuna asettamalla kansallisia tavoitteita vuosille 2030, 2035 ja 2040, kansainvälisten (EU, YK) vähennysvelvoitteiden vaikutuksen huomioon ottaen. Tavoitteiden tarkennukset selkeyttävät niiden seurannan suunnittelua ja toteutusta.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti maankäyttösektorin suunnittelu

Tilastokeskus arvostaa tieteellisen tiedon painottamista suunnitelmien toimien asettamisessa.

Ehdotuksen mukaan KAISU-suunnitelmassa ja maankäyttösektorin suunnitelmassa (11 § ja 12 §) tulee esittää mm. taakanjakosektorin ja päästökauppasektorin yhteenlaskettujen päästöjen kehitys vuodesta 1990. Teksti antaa ymmärtää, että kyseiset päästöt lasketaan näiden sektoreiden päästöjen summana, kun tosiasiallisesti taakanjakosektorin päästöt lasketaan kokonaispäästöjen (ilman maankäyttösektoria) ja päästökaupan päästöjen erotuksena. Jako taakanjakosektorin ja päästökaupan päästöihin yksiselitteisellä tavalla on mahdollista vasta 2005 jälkeen, jolloin EU:n päästökauppa alkoi. Tilastokeskus ehdottaa, että kyseistä tekstiä tarkennetaan, esim. seuraavasti: kokonaispäästöjen kehitys ilman maankäyttösektorin nettopäästöjä/poistumia vuodesta 1990.

Ilmastopoliitiikan seuranta ja ilmastokertomus

Kuten voimassa oleva ilmastolaki, ehdotus uudeksi ilmastolaiksi edellyttää ilmastopoliitiikan suunnitelmiin sisältyvien päästö- ja poistumakehitysarvioiden toteutumisen seurantaa kansallisessa kasvihuonekaasujen inventaariojärjestelmässä vuosittain tuotettujen kasvihuonekaasupäästöjä ja -poistumia koskevien tietojen

perusteella. Tilastokeskus on tuottanut inventaariotietojen lisäksi kyseisten velvoitteiden seurantatiedot, ja haasteet tietojen tuottamiseen ovat kasvaneet.

EU:n ja Pariisin sopimuksen hillintävelvoitteiden säännöt ovat monimutkaistuneet. Inventaarion tiedot monien suunniteltujen ja myös eräiden toteutettujen hillintätoimien vaikutuksista päästöihin ja poistumiin (tieteellinen tieto) ovat puutteellisia. Tarvittavia lähtötietoja vaikutusten arvioimiseksi ei myöskään ole aina saatavilla. Tilastokeskus pitää tärkeänä, että kasvihuonekaasuinventaariojärjestelmän resurssit kattavan ja luotettavan tiedon tuottamiseen kasvihuonekaasujen päästöistä ja poistumista turvataan. Lisäresursseja tarvitaan tiedon keruiden ja tietojärjestelmien kehitykseen, menetelmien kehittämiseen epävarmojen päästö- ja poistumätietojen tarkentamiseksi (esim. turvemaiden päästöjen ja poistumien tarkentamiseen) ja hillintätoimien vaikutuksien arviointiin (esim. säätösalaajituksen ja huuhtoumien vähentämisen vaikutukset). Inventaariojärjestelmän kasvavat resurssitarpeet tulisi mainita ehdotuksen perusteluissa.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto

Suomen ilmastopaneeli

Muutoksenhaku

Esityksen vaikutukset

Muita huomioita

Määritelmässä (6§) on joitakin epätarkkuuksia ja epä johdonmukaisuuksia, jotka olisi hyvä korjata:

Kansallinen kasvihuonekaasujen inventaariojärjestelmä määritetään viittaamalla EU:n asetukseen 2018/1999. Viittaus myös listaa kaikki Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset ja direktiivit, jotka asetus kumoaa. Vaikka lista löytyy asetuksesta 2018/1999 määritelmä olisi selkeämpi, jos listaus poistettaisiin, etenkin kuin mainitusta asetuksista hyvin harvassa on inventaariojärjestelmään liittyvää tekstiä.

Asetuksen 2018/1999 Artiklan 2 inventaariojärjestelmäkuvaus on hyvin yleinen eikä kerro juuri mitään inventaariojärjestelmän tehtävistä. Nämä on kuvattu kyseisen asetuksen artiklassa 37. Tehtäviä on lisäksi tarkennettu viimeksi mainitun artiklan perusteella annetussa komission toimeenpanosäädöksessä EU 2020/1208.

Yllä olevien selitysten perusteella kyseistä määritelmää ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

Tässä laissa tarkoitetaan:

...

kansallisella kasvihuonekaasujen inventaariojärjestelmällä energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun EU:n asetuksen 2018/1999, 2 artiklan 12 kohdassa ja 37 artiklassa tarkoitettua kansallista inventaariojärjestelmää.

Ehdotuksessa määritellään **nielu ja poistuma**, vuoden 2015 ilmastolaissa ko. määritelmiä ei ole. Tasapainon lisäämiseksi olisi hyvä lisätä määritelmiin myös päästö ja lähde. Näiden vastaavat määritelmät löytyvät YK:n ilmastosopimuksesta (perusteluissa poistumamäärittelyn kerrotaan tulevan Kioton pöytäkirjasta, mutta Kioton pöytäkirjassa kyseistä määritelmä ei ole).